

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E DREJTËSISË

Tiranë, më 26. 06. 2023

DOKUMENTI KONCEPTUAL I POLITIKËS

Titulli i politikës së propozuar	Strategjia Ndërsektoriale për Mbrojtjen e Viktimave të Krimit (SNMVK 2024-2030), Plani i Veprimit (PV) - Pasaporta e Treguesve (PT)
Institucioni drejtues	Ministria e Drejtësisë
Persona kontakti	Adea Pirdeni, Zëvendësministër i Drejtësisë, Elona Hoxha, Drejtor, Drejtorja e Politikave dhe Strategjive në Fushën e Drejtësisë.
Përmbledhje ekzekutive e propozimit të politikës	<p>Në vijim të procesit të integritit të Shqipërisë në Bashkimin Evropian, janë zhvilluar takime dypalëshe BE-Shqipëri, në të cilat është prezantuar niveli i përafrimit të legjislacionit të brendshëm me <i>acquis</i> dhe standardet e Bashkimit Evropian.</p> <p>Në kuadër të këtij procesi, duke qenë se nënkaptulli i mbrojtjes së të drejtave themelore është pjesë e kapitullit 23 të <i>acquis</i>, për të cilin Ministria e Drejtësisë është institucion lider, një ndër çështjet e prezantuara ishte mbrojtja e lirive dhe të drejtave themelore të njeriut dhe në veçanti të drejtat dhe mbrojtja e viktimave të krimit. Pas analizës së kryer në kuadër të përgatitjes së prezantimeve përpara Komisionit Evropian, është konkluduar se nevojitet hartimi i Strategjisë Ndërsektoriale për Mbrojtjen e Viktimave të Krimit.</p> <p>Hartimi i saj është përgjegjësi e Ministrisë së Drejtësisë. Strategjia Ndërsektoriale për Mbrojtjen e Viktimave të Krimit është dokument i cili do të hartohet për herë të parë nga qeveria Shqiptare.</p> <p>Ministria e Drejtësisë, në rolin e institucionit përgjegjës për hartimin dhe monitorimin e politikave strategjike në fushën e drejtësisë, do të hartojë Strategjinë Ndërsektoriale për Mbrojtjen e Viktimave të Krimit 2024-2030, Planin e Veprimit dhe Pasaportën e Treguesve (SNMVK 2024-2030-<i>këtej e tutje</i>) me qëllim mbrojtjen e viktimave të krimit, e cila do të jetë në përputhje me strategjinë e BE-së “Për të drejtat e viktimave 2020-2025” si dhe aktet lidhur me <i>acquis</i> e Bashkimit Evropian për mbrojtjen e viktimave të krimit.</p> <p>Strategjia do të ketë kohështrirje 2024-2030 dhe do të synojë fuqizimin e pozitës së viktimave të krimit në sistemin e drejtësisë penale, nëpërmjet angazhimit institucional në mënyrë që viktimat të informohen për të drejtat e tyre, të</p>

	<p>mund të raportojnë krimin, të marrin pjesë dhe të dëgohen në procedurat penale, të kenë qasje pa diskriminim në sistemin e drejtësisë penale, të garantohet qasje tek shërbimet për viktimat, tu garantohet e drejta e kompensimit të dëmit nga autori dhe/ose shteti në procesin penal dhe mes procesit civil, bazuar në nevojat për mbrojtje specifike të marrin shërbimet e nevojshme me qëllim rehabilitimin e tyre. Parandalimi i ri-viktimizimit dhe viktimizimi dytësor i viktimave është një nga synimet e SNMVK 2024-2030.</p> <p>Plani i Veprimit do të hartohet në konsultim të ngushtë me ministrinë përgjegjëse të linjës, institucionet e pavarura, organizatat e shoqërisë civile që punojnë për mbrojtjen e viktimave të krimit, njësitë e vetëqeverisjes vendore, partnerë ndërkombëtarë, grupimet që përfaqësojnë viktimat si dhe aktorë të tjerë.</p>
<p>Lidhja me Strategjinë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim European 2022-2030</p>	<p>Qeverisja e mirë, Demokracia dhe Shteti i së Drejtës</p> <p>SNMVK 2024-2030 është e lidhur ngushtësisht me qëllimet dhe objektivat e Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim European 2022-2030 (SKZHIE III) dhe është mbështetur në shtyllën kryesore të sistemit të drejtësisë “Demokracia e fuqizimi i institucioneve dhe qeverisjes së mirë”. SNMVK 2024-2030, udhëhiqet nga parimi i së drejtës për informim, parimi i mbrojtjes së të drejtave të viktimave, parimi i mosdiskriminimit, parimi i ruajtjes së konfidencialitetit, parimi i mbështetjes së të drejtave të viktimave, duke marrë në konsideratë viktimat me nevoja të veçanta specifike.</p> <p>SKZHIE 2022-2030 është një strategji ombrellë e cila siguron prioritizimin e politikave në nivel afatmesëm dhe afatgjatë, në nivel kombëtar që përfshin politikat dhe strategjitë sektoriale/ndërsektoriale të institucioneve të tjera shtetërore. Në këtë kontekst, SKZHIE, në nënfushën “Forcimi i të Drejtave të Njeriut”, parashikon objektiva strategjike që lidhen konkretisht me aksesin në drejtësi të viktimave me nevoja specifike, fuqizimin e të drejtave të viktimave me nevoja specifike, me drejtësinë miqësore për fëmijët, me përmirësimin e qasjes në drejtësi të viktimave me nevoja të veçanta specifike, duke garantuar mbrojtje dhe mbështetje, përmes përmirësimit të legjislacionit, zbatimit efektiv të tij, ofrimit të shërbimeve mbështetëse të specializuara, me garantimin e të drejtës për informim dhe mbrojtjes së të dhënave personale dhe rritjen e ndërgjegjësimit të publikut</p>

	<p>mbi diskriminimin dhe të drejtën për mundësi të barabarta në përgjithësi.</p> <p>Qëllimi Politik: Forcimi i të drejtave të njeriut¹ - Shtylla 8.6 Forcimi i të drejtave të njeriut.</p> <p>Objektivat strategjikë:</p> <p>Ndërtimi/fuqizimi i mekanizmave të raportimit të krimit nga viktimat mes rritjes së besimit, sigurisë dhe ofrimit të shërbimeve nga profesionistë të trajnuar për të drejtat dhe nevojat e viktimave.</p> <p>Një kuadër ligjor i përafruar me standardet e parashikuara në direktivat e Bashkimit Evropian dhe aktet ndërkombëtare të tjera, institucione dhe profesionistë që ofrojnë mbështetje, mbrojtje efektive për viktimat e krimit dhe akses të drejtë të viktimës në një skemë kombëtare të kompensimit.</p> <p>Analiza dhe përafrimi i Kodit Penal, Kodit të Procedurës Penale dhe Kodit të Drejtësisë Penale për të Mitur në lidhje me të drejtat e viktimës dhe garancitë procedurale para, gjatë procedimit penal dhe shqyrtimit gjyqësor dhe pas dhënies së vendimit.</p> <p>Analiza dhe përafrimi i ligjit “Për mbrojtjen e dëshmitarëve dhe bashkëpunëtorëve të drejtësisë”, i ndryshuar, ligji “Për parandalimin dhe goditjen e krimit të organizuar, trafikimit, korrupsionit dhe krimeve të tjera me masa parandaluese”, i ndryshuar, ligji “Për parandalimin e dhunës në marrëdhëniet familjare”, i ndryshuar, ligji “Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës lidhur me mbrojtjen e viktimave me nevoja të veçanta” mbrojtjeve dhe anëtarët e tyre të familjes.</p> <p>Përmbushja e detyrimeve që burojnë nga Konventat e ratifikuara nga shteti Shqiptar.</p> <p>Statistika të konsoliduara për viktimat e krimit, të mbledhura, të përpunuara dhe publikuara sipas standardeve ndërkombëtare.</p> <p>Krijimi i një skeme të re kombëtare kompensimi të viktimave të veprave penale dhe garantimi i një kompensimi të drejtë e</p>
--	--

¹Faqe 76 & 78 e SKZHI

	<p>të përshtatshëm për viktimat, në përputhje me standardet më të mira evropiane.</p> <p>Ndërmarrja e masave të duhura për të mbrojtur viktimat dhe anëtarët e familjeve të tyre nga viktimizimi dytësor dhe i përsëritur, nga frikësimi dhe nga hakmarrja, duke përfshirë rrezikun e dëmtimit emocional ose psikologjik dhe për të mbrojtur dinjitetin e viktimave gjatë marrjes në pyetje dhe gjatë dhënies së dëshmisë.</p> <p>Krijimi i strukturave shtetërore përgjegjëse për transmetimin administrativ dhe marrjen e çdo urdhri mbrojtje evropian, si dhe për të gjithë korrespondencën tjetër zyrtare në lidhje me komunikimet, konsultimet, shkëmbimet e informacionit, pyetjet dhe njoftimet ndërmjet autoriteteve kompetente.</p> <p>Qëllimi Politik: Forcimi i të drejtave të njeriut.²</p>
<p>Lidhja me Programin Qeverisës</p>	<p>SNMVK 2024-2030 lidhet me Programin Qeverisës 2021-2025, kryesisht me prioritetin “Shqipëria e së drejtës”.³</p>
<p>Lidhja me përparësitë e qeverisë</p>	<p>Shqipëria e së Drejtës.⁴</p>
<p>Lidhja me Planin Kombëtar të Integritimit Evropian dhe <i>acquis</i> të Bashkimit Evropian</p>	<p>Kapitulli 23 – Gjyqësori dhe të drejtat Themelore⁵</p> <p>SNMVK 2024-2030 lidhet me dy kapituj kryesorë të PKIE 2023-2025, konkretisht me kriterin politik “Demokracia dhe Shteti i së Drejtës” “Të drejtat e njeriut” dhe me kapitullin 23 “Gjyqësori dhe të Drejtat Themelore” i cili është i përbërë me tre shtylla kryesore të cilat prekin: (1) Sistemin Gjyqësor (2) Lufta kundër Korrupsionit (3) Përmirësimi dhe Mbrojtja e të Drejtave dhe Lirive Themelore.</p> <p>Shtetet anëtare duhet të sigurojnë respektin për të drejtat themelore dhe të drejtat e qytetarëve të BE-së, siç garantohej nga <i>acquis</i> dhe nga Karta e të Drejtave Themelore.</p> <p>Përafrimi i parimeve dhe <i>acquis</i> të BE-së për kapitullin 23 përbëjnë një detyrim që rrjedh nga neni 70 i Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit BE-Shqipëri. Hartimi dhe zbatimi në mënyrën e duhur i <i>acquis</i> në sistemin vendas është kushti themelor për integrimin Evropian.</p>

²Faqe 76 & 78 e SKZHI

³Faqe 36 e Programi Qeverisës 2021-2025

⁴Faqe 35 e Programi Qeverisës 2021-2025

⁵Faqe 331 I PKIE

**Lidhja me Objektivat
Zhvillimit të Qëndrueshëm**

OZHQ 16.

OZHQ 16: Paqe dhe drejtësi, institucione të forta

Promovimi i shoqërive gjithëpërfshirëse për një zhvillim të qëndrueshëm, ofrimi i qasjes së barabartë në drejtësi për të gjithë dhe ndërtimi i institucioneve efektive, të përgjegjshme dhe gjithëpërfshirëse në të gjitha nivelet.

Nënobjektivi 16.2: Dhënia fund abuzimit, shfrytëzimit, trafikimit dhe të gjitha formave të dhunës dhe torturimit të fëmijëve.

Nënobjektivi 16.3: Promovimi i shtetit të së drejtës në nivelin kombëtar dhe ndërkombëtar dhe sigurimi i aksesit të barabartë në drejtësi për të gjithë.

16.6 Zhvillimi i institucioneve efektive, llogaridhënëse dhe transparente në të gjitha nivelet.

Nënobjektivi 16.10: Sigurimi i aksesit të publikut në informacion dhe mbrojtja e lirive themelore, në përputhje me legjislacionin kombëtar dhe marrëveshjet ndërkombëtare.

16.a Forcimi i institucioneve përkatëse kombëtare, duke përfshirë bashkëpunimin ndërkombëtar, për krijimin e kapaciteteve në të gjitha nivelet, veçanërisht në vendet në zhvillim, për të parandaluar dhunën dhe për të luftuar terrorizmin dhe krimin, me nënobjektivin:

16. b Promovimi dhe zbatimi i politikave dhe ligjeve jo diskriminuese.

SNMVK 2024-2030 lidhet me Objektivin 5, “Arritja e barazisë gjinore dhe fuqizimi i gjithë grave dhe vajzave”.

5.1 Dhënia fund të gjitha formave të diskriminimit ndaj grave dhe vajzave kudo.

5.2 Zhdukja e të gjitha formave të dhunës kundër të gjitha grave dhe vajzave në sferat publike dhe private, duke përfshirë trafikimin, shfrytëzimin dhe llojet e tjera të shfrytëzimit.

5.3 Zhdukja e praktikave të dëmshme, të tilla si martesat e hershme të fëmijëve dhe ato me detyrim dhe gjymtimi gjenital

	<p>i femrave.</p> <p>5. c Miratimi dhe forcimi i politikave të shëndosha dhe legjislacionit detyrues për promovimin e barazisë gjinore dhe fuqizimin e të gjitha grave dhe vajzave në të gjitha nivelet.</p> <p>Gjithashtu lidhet edhe me Objektivin 10, “Ulja e pabarazive brenda dhe ndërmjet shteteve”.</p> <p>10.2 Deri në vitin 2030, fuqizimi dhe promovimi i përfshirjes sociale, ekonomike dhe politike të të gjithëve, pavarësisht moshës, gjinisë, aftësive të kufizuara, racës, përkatësisë etnike, origjinës, fesë, gjendjes ekonomike ose ndonjë gjendje tjetër.</p> <p>10.3 Sigurimi i mundësive të barabarta dhe zvogëlimi i pabarazive në rezultate, duke përfshirë shfuqizimin e ligjeve, politikave dhe praktikave diskriminuese dhe promovimin e legjislacionit, politikave dhe veprimeve përkatëse në këtë drejtim.</p>
<p>Lidhja me angazhimet/ marrëveshjet e tjera ndërkombëtare</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Plani Kombëtar i Veprimit për Integrim Evropian 2023-2025; • Agjenda Kombëtare për të Drejtat e Fëmijëve 2021-2026; • Strategjia Ndërsektoriale e Drejtësisë 2021–2025 dhe Plani i Veprimit; • Strategjia Kombëtare e Arsimit Parauniversitar 2021-2026; • Strategjia Kombëtare për Sigurinë Kibernetike dhe Plani i Veprimit 2020-2025; • Strategjia Kombëtare e Mbrojtjes Sociale 2020-2023 dhe Plani i Veprimit në zbatim të saj; • Strategjia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi 2019-2022 dhe Plani i Veprimit për zbatimin e saj; • Plani Kombëtar i Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrjen e Romëve dhe Egjiptianëve 2021-2025; • Plani Kombëtar për Personat me Aftësi të Kufizuara 2021-2025; • Strategjia kundër Krimin të Organizuar dhe Krimeve të Rënda 2021–2025 dhe Plani i Veprimit për Luftën kundër Trafikimit të Personave 2021–2023; • Strategjia Kombëtare për Barazinë Gjinore, 2021–2030 dhe Plani i Veprimit; • Plani Kombëtar i Veprimit LGBTI+, 2021-2027; • Strategjinë Kombëtare të Rinisë dhe Plani i Veprimit 2022

	<p>– 2029;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategjia kundër Terrorizmit dhe Esktrimizmit të Dhunshëm dhe Plani i Veprimet 2023 - 2025, miratuar me vendim nr. 81 në 14.02.2023; • Plani Kombëtar për Integrimin Evropian 2022-2024.⁶
<p>Situata aktuale/përkufizimi i problemit</p>	<p>Shqipëria ka ratifikuar pothuajse të gjitha aktet ndërkombëtare të Kombeve të Bashkuara dhe të Këshillit të Evropës që përcaktojnë standardet e trajtimit, mbështetjes dhe mbrojtjes së viktimave të krimit, duke i bërë këto akte, pjesë të legjislacionit të brendshëm të saj.</p> <p>Në dy dekadat e fundit, veçanërisht në kuadër të Reformës në Drejtësi, pozita e viktimës në proces penal ka njohur përmirësime, në sajë të përmirësimeve të kuadrit ligjor dhe nënligjor, krijimit dhe konsolidimit të strukturave përgjegjëse që punojnë me viktimat dhe për ta, si dhe rritjes së fuqizimit të kapaciteteve të profesionistëve, përfshirë krijimin e aksesit në drejtësi për çdo viktimë. Megjithatë, analiza e pozitës së viktimës së krimit në sistemin e drejtësisë penale evidentoi disa gjetje të cilat në mënyrë të përmbledhur paraqiten si më poshtë vijon:</p> <p><i>Lidhur me kuadrin ligjor, institucional dhe politikat në mbrojtje të viktimave të krimit</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kuadri ligjor që adreson të drejtat dhe mbrojtjen e viktimave të krimit është i gjerë dhe përfshin ligje penale dhe jo penale. Ai është përmirësuar gjatë viteve të fundit; - Institucione në nivel qendror dhe vendor, publike dhe private, funksionojnë në mbrojtje dhe mbështetje të viktimave të krimit. Në nivel qendror nuk ka një mekanizëm koordinues kombëtar për viktimat e krimit, por ka koordinatorë dhe mekanizma kombëtare për grupe të veçanta të viktimave; - Reagimi i institucioneve për mbrojtjen dhe mbështetjen e kategorive të viktimave ka njohur përmirësime të vazhdueshme; - Në nivel qendror nuk ka një mekanizëm kombëtar për viktimat e krimit, por ka disa mekanizma referimi për kategori të ndryshme të viktimave; - Në nivel vendor funksionon Mekanizmi i Koordinuar i Referimit të dhunës në familje i cili vepron në nivel

⁶ <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2022/02/09/91>.

bashkie dhe të njësive administrative në 61 bashki. Njësitë e Mbrojtjes së Fëmijëve është krijuar pranë bashkive dhe njësive administrative janë përgjegjëse për fëmijët në nevojë mbrojtje, përfshirë fëmijët viktimë;

- Shoqëria civile luan një rol të rëndësishëm në informimin, sensibilizimin, ndërgjegjësimin dhe ofrimin e shërbimeve për kategori të ndryshme të viktimave;
- Partnerë vendas dhe ndërkombëtarë bashkëpunojnë me institucionet dhe OJF-të në fushën e parandalimit, mbrojtjes dhe ofrimit të shërbimeve për viktimat;
- Legjislacioni parashikon ofrimin e shërbimeve të integruara për viktimat e krimit. Shtrirja tyre në të gjithë territorin dhe ofrimi i shërbimeve sipas nevoja specifike të viktimë mbetet një sfidë;
- Disa strehëza për viktimat e dhunës në familje, të trafikimit, të dhunës seksuale, viktimat LGBTI+ funksionojnë duke ofruar strehim dhe shërbime për viktimat;
- Ka disa modele të mira të bashkëpunimit të strukturave shtetërore dhe jopublike për mbështetjen e viktimave. Strehëzat për viktimat e trafikimit në Shqipëri kanë krijuar Koalicionin e Strehëzave. Një bord këshillimor për viktimat e trafikimit i përbërë nga të mbijetuarat e trafikimit funksionon pranë këtij koalicioni;
- Strehëza të specializuara për viktimat menaxhohen nga shteti ose nga OJQ-të dhe mbështeten financiarisht nga buxheti i shtetit dhe donatorë;
- Buxheti për mbështetjen e strehëzave është rritur. Një pjesë e fondeve të sekuestruara nga veprimtaritë kriminale kalojnë për të mbuluar shërbimet për viktimat e krimit të organizuar dhe të trafikimit.

Lidhur me statistikat për viktimat e krimit

- Studime dhe anketa kombëtare janë kryer për të studiuar viktimat dhe nivelin e viktimizimit në Shqipëri. Shqipëria është pjesë e studimeve rajonale dhe ndërkombëtare në fushën e studimit të krimit dhe të viktimave;
- Megjithë përmirësimet e kryera gjatë viteve të fundit, statistikat zyrtare të policisë, prokurorisë, gjykatave dhe të institucioneve të tjera përmbajnë të dhëna të pjesshme për viktimat. Të dhënat për viktimat e krimit janë fragmentare, nuk publikohen në kohë dhe për të gjitha

kategoritë e viktimave dhe kanë nevojë të bashkërendohen;

- Metodologjia e mbledhjes dhe përpunimit të të dhënave ka nevojë të rishikohet, bazuar në standardet ndërkombëtare në lidhje me statistikat e krimit dhe viktimat.

Lidhur me raportimin e viktimave, procedimi penal dhe proceset gjyqësore

- Gjatë viteve të fundit vihet re një rritje e raportimit të dhunës në familje nga viktimat e krimit. Megjithatë, një pjesë e krimeve nuk raportohen. Disa viktima si: viktimat e dhunës në familje, të dhunës seksuale, personat LGBT+, raportojnë në qendrat që ofrojnë ndihmë dhe mbështetje për viktimat;
- Mjedisi për pritjen dhe marrjen e kallëzimit nga viktima jo gjithnjë është miqësor për të. Ndonëse janë krijuar disa mjedise miqësore në polici, prokurori ose gjykata, ato nuk janë të aksesueshme për çdo viktimë në të gjithë territorin. Ka disa përmirësime në lidhje me krijimin e qendrave të ofrimit të shërbimeve në një vend, veçanërisht për viktimat fëmijë të abuzimeve seksuale;
- Gjatë 5 viteve të fundit, kallëzimet e veprave penale në prokurori që ndiqen mbi ankimin e viktimës janë në nivele të ulta (888 në total) dhe vetëm dy kallëzime janë bërë nga personeli mjekësor;
- Ka një rritje të vëmendjes për të drejtat e viktimave dhe të drejtat e tyre në të gjitha fazat e procedimeve penale. Megjithatë, ka një diferencë mes procedimeve penale të regjistruara dhe atyre të dërguara në gjykatë si dhe mes numrit të pandehurve të dërguar në gjykatë dhe atyre të dënuar, sidomos në rastin e krimeve seksuale ndaj të miturve;
- Ndonëse Kodi Penal parashikon dënime penale të rënda kur vepra penale kryhet ndaj disa kategorive të viktimave si: gratë, fëmijët, për shkak të urrejtjes, për shkak të marrëdhënieve familjare. Statistikat zyrtare mundësojnë të dhëna të pakta për zbatimin e politikave penale ndaj disa kategori viktimash.

Lidhur me të drejtat për informim dhe mbështetjen e viktimës

	<ul style="list-style-type: none"> - E drejtat për informimin dhe mbështetjen e viktimës është e parashikuar në ligj, Karta e të drejtave të viktimës dhe caktimi i koordinatorit të viktimës në prokurori përbëjnë zhvillime pozitive për informimin dhe për të asistuar viktimën. Karta është e hartuar në gjuhë ligjore dhe nuk është e kuptueshme me çdo nivel të viktimave; - Ligji parashikon të drejta shtesë për viktimën e mitur, viktimën e shfrytëzuar seksualisht, viktimat e trafikimit dhe të dhunës në familje. Legjislacioni ka nevojë për përmirësime për të garantuar më mirë këto të drejta për kategoritë e tjera të viktimave. Garantimi në praktikë i të drejtës për informim të viktimës, bazuar në veçoritë e saj ka nevojë të përmirësohet; - Aksesimi i viktimave tek shërbimet mbështetëse sipas nevojave specifike të saj është e garantuar me ligj; - Programet e drejtësisë restauruese, të sigurta për viktimën zbatohen jo mjaftueshëm. Ato nuk janë të shtrira në të gjithë territorin. Informimi i viktimës për to dhe zbatimi i programeve në interesin më të lartë të viktimës dhe sipas standardeve të parashikuara në ligj është një sfidë; - Standardet dhe procedurat e shërbimeve janë miratuar. Shërbimet mbështetëse të integruara për viktimat nuk janë të shtrira në të gjithë territorin e vendit dhe ato ekzistuese kanë nevojë të forcohen me burimet e nevojshme njerëzore dhe financiare; - Shërbimet mbështetëse në Shqipëri, publike dhe private ofrojnë informacion, këshillim ligjor, psikologjik dhe vlerësojnë nevojat specifike të viktimave. Organizatat e shoqërisë civile kontribuojnë në ofrimin e shërbimeve. Ndonëse ka një rritje të buxhetit të shtetit për mbështetjen e shërbimeve të ofruara nga partnerë jopublikë, konstatohet nevoja për rritjen e saj; - Linjat online të këshillimit të viktimave lehtësojnë ofrimin e shërbimeve këshilluese për viktimat. Ato kanë nevojë të njihen, të përdoren më gjerësisht nga viktimat në të gjithë territorin dhe mbështetja financiare për to nga buxheti shtetit ka nevojë të rritet; - Kapacitetet e profesionistëve që janë në kontakt të parë me viktimat është një sfidë. Vlerësimi dhe identifikimi i viktimave të abuzimit seksual dhe të shfrytëzimit seksual të viktimave të trafikimit, jo gjithnjë mundëson identifikimin e viktimës dhe për rrjedhojë viktimat mund të mos përfitojnë nga shërbimet mbështetëse për ta.
--	---

Lidhur me pjesëmarrjen e viktimave në procedimet penale

- Pjesëmarrja e viktimave në procedimet penale, mundësia për tu dëgjuar, informuar për vendimet që merren, e drejta për tu njoftuar dhe ankim në rastin e mosfillimit të procedimit, pushimit të akuzës ose çështjes penale, e drejta për ndihmë juridike dhe psikologjike kur e ka të nevojshme garantohen nga ligji;
- Legjislacioni ka nevojë për disa përmirësime që të garantojë të drejtën e pjesëmarrjes të çdo viktime që ka rol në proces;
- E drejta e pjesëmarrjes së viktimës jo gjithnjë garantohet për të gjitha viktimat në praktikë. Njohja e të drejtave nga viktimat dhe heqja e pengesave në ushtrimin e tyre është një sfidë që ka nevojë të adresohet;
- E drejta për rimbursimin e shpenzimeve të viktimës për pjesëmarrje në procesin penal nuk garantohet në praktikë. Ka nevojë për përmirësime ligjore dhe garantimin në praktikë të së drejtës së rimbursimit të shpenzimeve të viktimave;
- E drejta e kthimit të pasurisë së bllokuar të viktimës menjëherë dhe kur nuk është e nevojshme të mbahet për qëllime të procedimit penal vijon të jetë problem;
- Kompensimi i viktimës nga autori i veprës penale është e rregulluar me ligj, por rastet e zbatimit të saj janë shumë të pakta;
- Afatet procedurale, parashikimet ligjore për disa procedura penale (grykimi i shkurtuar etj), ndërgjegjësimi i prokurorëve dhe gjyqtarëve për të kompensuar viktimën gjatë procesit penal dhe lehtësuar barrën për ndjekjen e procedurave civile, mbeten sfida që kanë nevojë të adresohen për zgjidhje;
- Garantimi i të drejtave të viktimave që janë rezident në një shtet tjetër është një sfidë që ka nevojë të adresohet, mes përmirësimeve të kuadrit ligjor dhe praktikave të mira të bashkëpunimit në fushën penale.

Lidhur me mbrojtjen e viktimave dhe njohjen e viktimave me nevoja të veçanta për mbrojtje

- Kuadri ligjor në lidhje me dhunën në familje, abuzimin dhe dhunën seksuale është përmirësuar ndjeshëm vitet e fundit në përpjekje për ta harmonizuar me kërkesat e

	<p>standardeve ndërkombëtare. Megjithatë, ende mbeten disa problematika në lidhje me parashikimet ligjore për krimet seksuale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kodi i Procedurës Penale dhe Kodi i Drejtësisë Penale për të Mitur parashikojnë masa për mbrojtjen e viktimave nga viktimizimi i dytë dhe i përsëritur. Mbrojtja e anëtarëve të familjes së viktimave ka nevojë të adresohet më mirë në ligj dhe në praktikë; - Mjetet dhe procedurat e shmangies së kontakteve të viktimës me autorin, sidomos gjatë pyetjes ose kur viktima duhet të jetë e pranishme në fazë të ndryshme të procesit penal, janë të parashikuara në ligj; - Masat mbrojtëse për viktimat si përdorimi i teknologjisë në pyetje nuk janë gjithnjë të disponueshme për viktimat që kanë nevojë të mbrohen; - Nuk ka të dhëna të sakta për numrin e mjediseve të përshtatshme për pyetjen e viktimave, të pajisuara me mjetet audio dhe video në prokuroritë dhe gjykatat e përfshira në hartën e re gjyqësore ose komisaritet e policisë dhe rastet e përdorimit të tyre; - Pyetja e viktimës nga i njëjti person është një sfidë tjetër për tu zbatuar; - Krijimi i mjediseve që ofrojnë shërbime të integruara për viktimat e abuzimeve seksuale (modeli BARNAHUS) është një hap pozitiv. Aksesit në to për çdo viktимë dhe ndërgjegjësimi për përdorimin e tyre për çdo viktимë të abuzimit mbetet sfidë; - Pyetja pa vonesë e çdo viktime, përfshirë viktimat rezident në një shtet tjetër, numrin e limituar të pyetjeve dhe ekzaminimeve mjekësore më të nevojshme për të gjitha viktimat e krimeve të dhunshme janë probleme që hasen në praktikë; - Vetëm disa kategori të viktimave të krimeve të dhunshme kanë të drejtë të shoqërohen nga një person i besuar i zgjedhur ose i pranuar prej saj; - Ka modele pozitive për vlerësimin e riskut të viktimave dhe zbatimin e masave të mbrojtjes së tyre. Por sfidat që hasen në praktikë janë të mëdha; - Pavarësisht garantimit me ligj të mbrojtjes së privacisë dhe të dhënave personale të viktimës, ato çënohen shpesh, sidomos në media dhe rrjetet sociale. Mbrojtja e jetës vetjake dhe të dhënave personale të viktimës dhe familjarëve të saj është një sfidë që duhet të adresohet
--	---

nga të gjithë institucionet, individët, përfshirë median.

Lidhur me mbrojtjen e kategorive të veçanta të viktimave të krimit

- Ka përmirësime në lidhje me mbrojtjen e fëmijëve nga abuzimi, shfrytëzimi seksual dhe pornografia, viktimat e trafikimit dhe viktimat e mundshme të trafikimit;
- Megjithatë, institucionet kanë adresuar disa problematika si: detyrimin e profesionistëve të vijës së parë (përfshirë personelin shëndetësor, policinë, mësuesit dhe punonjësit e tjerë) që të identifikojnë dhe raportojnë në mënyrë aktive individët e rrezikuar ndaj dhunës dhe trafikimit, sidomos viktimat e mundshme të trafikimit, të referojnë rastet dhe t'i trajtojnë ato, disponueshmëria e shërbimeve të mbrojtjes së viktimave dhe përmirësimi i cilësisë së shërbimeve, përfshirë shërbimet e specializuara të integruara për viktimat e mbijetuara nga format e rënda të dhunës, abuzimit dhe shfrytëzimit;
- Disa forma të shfrytëzimit për trafikim siç është martesë e detyruar si një formë të veçantë të dhunës ndaj grave dhe vajzave, birësimi i paligjshëm, shfrytëzimi mes përdorimit të teknologjisë, nevojiten të rregullohen më mirë në ligj;
- Përmirësimet janë shënuar në lidhje me krijimin e Mekanizmave Kombëtare të Referimit. Fuqizimi dhe efektiviteti i tyre vijon të mbetet një sfidë;
- Mekanizmat dhe strukturat në nivel vendor për adresimin e çështjeve të dhunës seksuale janë të pamjaftueshme dhe kanë nevojë për rritje të aftësive të tyre në këtë drejtim;
- Zhvillime pozitive janë shënuar në lidhje me mbrojtjen e viktimave të dhunës me bazë gjinore. Mekanizmi Kombëtar kundër Dhunës bashkërendon institucionet e qeverisjes qendrore mes tyre, institucionet qendrore dhe njësitë të qeverisjes vendore, institucionet e qeverisjes qendrore dhe vendore, si dhe institucionet e pavarura dhe organizatave të shoqërisë civile;
- Ofrimin e ndihmës juridike, me qëllim ofrimin e shërbimeve të ndjeshme ndaj personave LGBTI+;
- Statistikat zyrtare përmbajnë pak të dhëna për krimet e urrejtjes, ndonëse ka udhëzime për mbledhjen dhe

	<p>përpunimin e tyre;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Studimet tregojnë⁷ se viktimat LGBTI+ që kanë denoncuar rastin në polici nuk kanë informacion të mëtjetshëm pas denoncimit fillestar të çështjes (50.5%), çështja e tyre nuk është zgjidhur (7.1%); - KPP nuk parashikon ndonjë rregull specifik për mbrojtjen, mbështetjen dhe të drejtat e viktimave të terrorizimit dhe anëtarët e familjeve të tyre. Të drejtat e përgjithshme të viktimave zbatohen edhe për to. Viktimat e terrorizimit nuk përfshihen në kategorinë e viktimave që përfitojnë ndihmë juridike falas, pavarësisht pasurisë ose të ardhurave të tyre, për rrjedhojë as përjashtim nga tarifat gjyqësore. Ligji për mbrojtjen civile⁸ përcakton sulmet terroriste nën konceptin e fatkeqësive të tjera dhe se çdo person ka të drejtën e mbrojtjes nga fatkeqësitë e tjera; - Të dhënat zyrtare në lidhje me buxhetin e kaluar në fondin e posaçëm, fondet e shpërndara OJF-ve për mbështetjen e shërbimeve për viktimat janë të publikuara, por nuk ka të dhëna për fondet e përdorura për kompensimin e viktimave; - Në kuadër të hartimit të Strategjisë Ndërsëktoriale për Mbrojtjen e Viktimave të Krimit do të ishte e rekomandueshme që mbrojtja e viktimave të abuzimit të pushtetit të adresohet në mënyrë të veçantë. Standardet minimale të zhvilluara nga KPP për parandalimin, masat mbrojtëse në rastet e keqtrajtimit dhe hetimi efektiv dhe i menjëhershëm, dëmshpërblimi i viktimës së keqtrajtuar do të ishte e rekomandueshme të adresohen në këtë strategjin. <p><i>Lidhur me skemën e kompensimit nga shteti të viktimave</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ka një skemë shtetërore për kompensimin e viktimave, të viktimave të krimit të organizuar dhe të trafikimit; - Shqipëria ka ratifikuar Konventën Evropiane për Kompensimin e Viktimave të Krimeve të Dhunshme në vitin 2004, por nuk ka një ligj që të përcaktojë skemën e kompensimit të viktimave të krimeve të dhunshme, krimet e dhunshme, subjektet përfituese, kategoritë e dëmeve që mund të kompensohen, procedurat e
--	--

⁷ <https://www.aleancalgbt.org/lajme/76-diskriminimi-dhe-dhuna-me-baze-orientimin-seksual-dhe-identitetin-gjinor>

⁸ Ligji nr. 45/2019 për mbrojtjen civile, neni 3, pika 10 dhe neni 4. Shih:

<https://www.mod.gov.al/images/aktelgjore/mbrojtja-civile/Ligji-45-2019-Per%20Mbrojtjen-Civile.pdf>.

	<p>kompensimit të shtetasve të huaj, viktimat të krimeve të dhunshme të kryera në territorin e Republikës së Shqipërisë, rastet e pakësimit ose refuzimit të kompensimit, procedurat e informimit të viktimës dhe bashkëpunimi ndërkombëtar në kuadër të lidhjes së ndërsjellë;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompensimi i viktimës në bazë të vendimit të marrë në procesin penal kërkon një ndërgjegjësim më të madh të prokurorëve, gjyqtarëve dhe oficerëve të policisë. <p><i>Lidhur me rolin dhe trajnimin e profesionistëve</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - KPP nuk parashikon rregulla specifike në lidhje me trajnimin dhe specializimin e profesionistëve që janë në kontakt me viktimat e rritura. KDPM parashikon rregulla të detajuara në lidhje me specializimin e personave që administrojnë dhe asistojnë procesin e drejtësisë penale për të mitur; - Kurrikula e Akademisë së Sigurisë përmban module për trajtimin e disa kategorive të viktimave si për barazinë gjinore, dhunën në familje, diskriminimin, krimet e urrejtjes, dhunën në familje, trafikimi i qenieve njerëzore; - Programin e formimit fillestar për magjistratë të Shkollës së Magjistraturës, përmbajnë tema specifike për viktimat e krimit, viktimat në procesin penal; - Gjatë viteve të fundit janë shënuar përparime në lidhje me trajnimet e policisë, të prokurorëve, gjyqtarëve, avokatëve, ndërmjetësuesve, psikologëve etj, për trajtimin e viktimave në përgjithësi, viktimat me nevoja specifike në veçanti; - Është për tu vlerësuar që trajnimet ofrohen nga institucionet përkatëse dhe/ose në bashkëpunim me partnerë vendas dhe ndërkombëtarë që veprojnë në fushë; - Roli i organizatave të shoqërisë civile dhe partnerëve ndërkombëtarë që ofrojnë shërbime mbështetëse, ndihmë juridike, këshillime, strehim etj. për viktimat me nevoja të veçanta, trajnime për profesionistët në fushën e mbrojtjes së tyre është rritur; - Të dhëna të plota dhe të përditësuara për numrin e profesionistëve të trajnuar për të drejtat e viktimat dhe nevojat e tyre nuk u mundësuan. Mbledhja dhe përpunimi i tyre është i nevojshëm.
--	---

Lidhur me bashkëpunimin institucional në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar për mbrojtjen e viktimave e krimit

- Nuk ka një koordinator kombëtar për viktimat, por ka mekanizma kombëtare dhe vendore për kategori të ndryshme të viktimave. Në nivel kombëtar nuk ka një koordinim të mekanizmave të ndryshëm kombëtar që adresojnë të drejtat e kategorive të ndryshme të viktimave;
- Koordinimi mes gjithë mekanizmave në nivel qendror dhe vendor është sfidë;
- Shumë institucione publike dhe jopublike ofrojnë shërbime për viktimat. Identifikimi i gjithë partnerëve të sektorit jopublik që mund të kontribuojnë në parandalimin e viktimizimit (sektori i hoteli turizimit, agjencitë e udhëtimit, agjencitë e punësimit) dhe OJF-vë që ofrojnë shërbime për viktimat është i nevojshëm;
- Përfshirja e shërbimeve konsullore, ambasadave dhe partnerëve ndërkombëtarë që punojnë në nivel ndërkufitar, rajonal, me shtetasit e huaj dhe personat pashtetësi për parandalimin e viktimizimit dhe lehtësimin e shërbimeve për viktimat ka nevojë të adresohet më mirë;
- Informimi i viktimave për mekanizmat ekzistues vijon të mbetet sfidë. Ndonëse ka informacione, raporte, botime publike, video informuese për viktimat, informimi i viktimave për to ka nevojë për më shumë vëmendje. Qasja e viktimave në to nuk është e lehtë, nëse nuk janë të informuar për shërbimet në territor, mënyrën e kontaktimit, lehtësimin e qasjes në to;
- Bashkëpunimi me organizatat evropiane të angazhuara në mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave është e rekomandueshme.

Lidhur me Urdhrin Evropian të Mbrojtjes në çështjet penale

- Megjithë progresin e bërë në fushën e legjislacionit, ky i fundit ka nevojë të vlerësohet dhe të përafrohet në mënyrë të plotë me direktivat e BE-së.

Rekomandimet e nxjerra nga Raport-Analiza mbi gjendjen e viktimave të krimit në Shqipëri (2023 Maj), të cilat evidentoi edhe disa sfida në këtë fushë

Gjetjet më kryesore paraqiten si më poshtë:

- Përkufizimi i termit “viktimë”, “të afërm të viktimës” dhe “trashëgimtarë të viktimës” shtrirja e të drejtave dhe roli i viktimës në sistemin e drejtësisë penale;
- Analizimi dhe përafrimi i dispozitave të KP në lidhje me mbrojtjen juridiko-penale të viktimave, në veçanti të viktimave me nevoja mbrojtje specifike;
- Analiza dhe përafrimi i KPP dhe KDMP në lidhje me të drejtat e viktimës dhe garancitë procedurale para, gjatë procedimit penal dhe shqyrtimit gjyqësor dhe pas dhënies së vendimit;
- Analiza dhe përafrimi i ligjit për mbrojtjen e dëshmitarëve dhe bashkëpunëtorëve të drejtësisë, ligji antimafia, ligji për parandalimin e dhunës në marrëdhëniet familjare, ligji për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës lidhur me mbrojtjen e viktimave me nevoja të veçanta mbrojtje dhe anëtarët e tyre të familjes;
- Kuadri nënligjor (urdhra dhe udhëzime), i përditësuar dhe i plotësuar për të drejtat dhe trajtimin e viktimës në sistemin e drejtësisë penale;
- Nevoja për përmirësime të KPP, ligjin për policinë e shtetit ku të parashikohet qartë e drejta e viktimës për të komunikuar me një gjuhë që kupton dhe kuptohet gjatë gjithë ndërveprimit me institucionet e ndryshme;
- Vijimi i rritjes së kapaciteteve informuese dhe trajnime në lidhje me teknikat e komunikimit të profesionistëve me çdo viktimë, bazuar në nevojat specifike të saj. Bazuar në nevojat e evidentuara, trajnimi i punonjësve të policisë dhe oficerëve të policisë gjyqësore për teknikat e komunikimit, për të drejtat e viktimës dhe transmetimin e të drejtave me shkrim dhe me gojë;
- Rishikimi i letrës së të drejtave të viktimës që punonjësi i policisë ose policisë gjyqësore pranë prokurorisë e pajis viktimën me qëllim përfshirjen e informacioneve konkrete dhe në gjuhë të kuptueshme për të. Përgatitja e informacioneve për të drejtat e viktimës në formate të thjeshta dhe miqësore për kategori të veçanta të viktimave si për shembull, gratë

	<p>viktima të dhunës në familje, fëmijët viktima të abuzimit seksual, personat LGBTI+ viktima të krimit të urrejtjes etj;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vlerësimi i përputhshmërisë së legjislacionit shqiptar me Direktivën 2012/29/BE të Parlamentit Evropian dhe e Këshillit të datës 25 Tetor 2012 për vendosjen e standardeve minimale për të drejtat, mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave të krimit dhe që zëvendëson Vendimin Kuadër të Këshillit 2001/220/JHA); ▪ Mbledhja dhe përpunimi i të dhënave statistikore për të huaj në kontakt me sistemin e drejtësisë dhe në veçanti për viktimat e huaja; ▪ Vlerësimi i përputhshmërisë së legjislacionit shqiptar me Direktivën 2012/29 EU në lidhje me aksesin e anëtarëve të familjes në shërbimet shoqërore, llojin e shërbimeve dhe masën e përfitimit të tyre; ▪ Vlerësimi i legjislacionit me qëllim harmonizimin e ligjit nr.111/2017 për ndihmën juridike të garantuar nga shteti dhe KPP me përmbajtjen e nenit 13, paragrafi i parë i direktivës. Vlerësimi i programeve të formimit fillestar dhe vazhdues për ofruesit e ndihmës juridike parësore dhe dytësore dhe avokatët që përfaqësojnë viktimat dhe bazuar në gjetjet, të rishikohen programet e formimit fillestar dhe vazhdues për avokatët; ▪ Vlerësimi i përputhshmërisë së KPP dhe ligjit për tarifën gjyqësore të RSH-së me përmbajtjen e nenit 14, paragrafi 1 i Direktivës 2012/29 EU. Bazuar në gjetjet, ndërmarrja e nismës për përmirësimet/qartësimet e dispozitave përkatëse; ▪ Vlerësimi i plotë i dispozitave të KPP në lidhje me të drejtat e viktimës që banon në një shtet tjetër dhe transpozimi i të drejtave të parashikuara në nenin 17 të Direktivës 2012/29 EU; ▪ Vlerësimi i ligjeve që rregullojnë të drejtat e viktimave të ndryshme dhe bazuar në gjetje, të hartohet dhe miratohet, formulimin e nevojshme për të mundësuar shmangien e kontakteve të viktimave; ▪ Vlerësimi i gjendjes së infrastrukturës së prokurorive dhe gjykatave lidhur me krijimin e mjediseve të veçanta të pritjes së viktimës. Bazuar në gjetjet, rekomandohet hartimi, miratimi dhe financimi i planit të krijimit të mjediseve të tilla; ▪ Saktësimi në ligj i mbrojtjes së të dhënave personale të anëtarëve të familjes së viktimës dhe të identifikimit
--	---

	<p>në mënyrë të tërthortë të viktimës dhe anëtarëve të familjes së saj, përveç rasteve kur ka interes publik;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Vijimi i rritjes së kapaciteteve të profesionistëve që punojnë me dhe për viktimat për të parandaluar publikimin e të dhënave të personave, të viktimave dhe anëtarëve të familjes së saj; ▪ Procedura të konsoliduara në lidhje me vlerësimin e riskut dhe lëshimin e Urdhrave për Marrjen e Masave Paraprake të Menjëhershëm (UMMPM); ▪ Vlerësimi i nevojave për trajtim të punonjësve të policisë dhe koordinatorëve vendorë për rastet e referuar dhe vijimi i forcimit të kapaciteteve të tyre lidhur me vlerësimin e riskut dhe procedurat vijuese; ▪ Forcimi i kontrollit të zbatimit të procedurave të vlerësimit të riskut dhe lëshimit të UMMPM nga strukturat mbikqyrëse përkatëse dhe evidentimin periodik të problemeve që shfaqen në praktikë; ▪ Vlerësimi dhe plotësimi i mangësive në KPP dhe KDPM në lidhje me masat mbrojtëse për të gjithë viktimat që kanë nevojë për mbrojtje specifike duke përafuar legjislacionin me nenin 23 të Direktivës 2012/29 EU; ▪ Vlerësimi i paisjes me teknologji komunikimi të prokurorive dhe gjykatave. Bazuar në gjetjet e vlerësimit është e rekomandueshme hartimi, miratimi dhe zbatimi i një plani të mbështetur financiarisht për paisjen e gjithë prokurorive dhe gjykatave me teknologjinë për pyetjen e viktimave dhe dëshmitarëve në nevojë mbrojtje specifike dhe të fëmijëve në kontakt me ligjin; ▪ Vlerësimi i legjislacionit dhe praktikës së kompensimit të viktimës nga autori dhe shteti. Bazuar në gjetjet e vlerësimit, hartimi dhe miratimi i përmirësimeve ligjore në KPP me qëllim përafrimin e legjislacionit me direktivën 2004/80/EC; ▪ Rritja e kapaciteteve të punonjësve të policisë, oficerëve të policisë gjyqësore, prokurorëve, ekspertëve për të siguruar mbledhjen e provave për dëmin që ka pësuar viktimat, përfshirë përfitimin financiar nga shfrytëzimi i viktimës, si element i rëndësishëm për të mbështetur pretendimet e ardhshme për kompensim; ▪ Zbatimi me efektivitet i legjislacionit për ngritjen dhe konfiskimin e pasurive dhe përdorimin e tyre për kompensimin dhe për viktimat e THB-së. Ngritja e
--	--

	<p>kapaciteteve të avokatëve për të mbështetur viktimat në kërkimin e kompensimit. Inkurajimi i prokurorëve dhe gjyqtarëve që të përdorin të gjitha mundësitë që ligji u ofron atyre të mbështesin kërkesat e viktimave për kompensim. Përdorimi i fondit të posaçëm për kompensimin e viktimave të trafikimit. Lehtësimin e viktimave nga përgjegjësia e pagesës së taksave për ekzekutimin e urdhrin të kompensimit;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Inkurajimi i Dhomës Kombëtare të Ndërmjetësve për kapacitetet e ndërmjetësimit dhe të bazuar në hartën e re gjyqësore të mundësojë akses në këto programe për çdo individ, sipas kushteve dhe kritereve të parashikuara në ligj. Përditësimi i informacioneve në lidhje me programet e drejtësisë restauruese dhe ndërmjetësimit në procesin penal; ▪ Parashikimi i së drejtës së paisjes së viktimës me konfirmimin me shkrim për kallëzimin ose ankesën e bërë. Në rastet e viktimave që nuk kuptojnë gjuhën shqipe, parashikimi i mundësisë së paisjes me konfirmim në gjuhën që kupton viktima; ▪ Promovimi dhe konsolidimi i bashkëpunimit të shërbimeve me aktorë të shoqërisë civile, që ofrojnë shërbime mbështetëse për viktimat; ▪ Vlerësime periodike të nivelit të raportimit të krimit nga viktimat dhe të barrierave dhe marrja e masave për eliminimin e tyre; ▪ Promovimi i raportimeve online dhe përfshirjen e numrave të linjave të raportimit në fushatat informuese dhe sensibilizuese; ▪ Vlerësime periodike të efektivitetit të procedimeve penale dhe politikës penale në raport me viktimat dhe pasojat e shkaktuara; ▪ Vlerësime të vendimeve gjyqësore në lidhje me efektivitetin e masave dhe dënimeve penale të zbatuara ndaj të dënuarve.
<p>Objektivat e propozuara</p>	<p>Vizioni</p> <p>Një sistem drejtësisë penal efektiv që garanton pa diskriminim të drejtat e viktimave në të gjitha fazat e procesit penal dhe që mban parasyh nevojat e veçanta të tyre.</p> <p>Misioni</p> <p>Të gjitha institucionet në nivel qendror dhe vendor në bashkëpunim me shoqërinë civile do të punojnë bashkërisht</p>

për të fuqizuar pozitën e viktimave në sistemin e drejtësisë penale, mundësuar zbatimin e të drejtave të viktimave të krimit, veçanërisht të viktimave me nevoja të veçanta duke mundësuar gëzimin e së drejtës për qajse në një sistem drejtësie efikas, profesional që mundëson informim, mbështetje, mbrojtje, kompesim të dëmeve të shkaktuar nga krimi si dhe bashkëpunim dhe koordinim më të mirë të shërbimeve për viktimat në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar.

Qëllimi i Politikës 1

Parandalimi dhe raportimi i krimit përmes informimit, ndërgjegjësimit dhe komunikimi efektiv me publikun dhe viktimat e krimit.

Objektivi Specifik: 1.1 Informimi dhe ndërgjegjësimi i publikut dhe viktimave të krimit për raportimin, të drejtat dhe shërbimet mbështetëse dhe mbrojtëse të tyre.

Objektivi Specifik: 1.2 Ndërtimi/fuqizimi i mekanizmave të raportimit të krimit nga viktimat mes rritjes së besimit, sigurisë dhe ofrimit të shërbimeve nga profesionist të trajnuar për të drejtat dhe nevojat e viktimave.

Qëllimi Politik 2:

Një kuadër ligjor i përafuar me standardet e parashikuara në direktivat e Bashkimit Evropian dhe aktet ndërkombëtare të tjera, institucione dhe profesionistë që ofrojnë mbështetje, mbrojtje efektive për viktimat e krimit dhe akses të drejtë të viktimës në një skemë kombëtare të kompensimit.

Objektivi Specifik: 2.1 Përafrimi i legjislacionit penal dhe procedural penal dhe ligjeve të tjera që adresojnë të drejtat e viktimave me acquis e Bashkimit Evropian dhe aktet ndërkombëtare të tjera.

Objektivi Specifik: 2.2 Krijimi i një skeme kompensimi të drejtë dhe të përshtatshëm për viktimat e krimit.

Objektivi Specifik: 2.3 Politika efektive për mbrojtjen e viktimave të krimit bazuar në statistika të hartuara sipas standarteve ndërkombëtare.

Objektivi Specifik: 2.4 Forcimi i kapaciteteve të profesionistëve që punojnë me dhe për viktimat e krimit për respektimin e të drejtave të tyre.

	<p>Qëllimi Politik 3:</p> <p>Garantimi i të drejtës për informim, mbështetje dhe mbrojtje të viktimave në proceset penale dhe njohja e viktimave me nevoja mbrojtje të veçantë.</p> <p>Objektivi Specifik: 3.1 Garantimi i të drejtës për informim dhe mbështetje të viktimave në procedimet penale.</p> <p>Objektivi Specifik: 3.2 Garantimi i pjesëmarrjes së viktimave në procedimet penale.</p> <p>Objektivi Specifik: 3.3 Garantimi i mbrojtjes së viktimave dhe njohja e viktimave me nevoja të veçanta.</p> <p>Qëllimi Politik 4:</p> <p>Forcimi i bashkëpunimit dhe koordinimit mes aktorëve që veprojnë në fushën e mbrojtjes së viktimave të krimit në nivel kombëtar, rajonal dhe ndërkombëtar.</p> <p>Objektivi Specifik: 4.1 Konsolidimi i bashkëpunimit dhe koordinimit të aktorëve në nivel lokal dhe qendror.</p> <p>Objektivi Specifik: 4.2 Forcimi i dimensionit ndërkombëtar të të drejtave të viktimave.</p>
<p>Vlerësimi i mundësive</p>	<p><u>Mundësia 0</u></p> <p>SNMVK 2024-2030, është një dokument i cili do të hartohet për herë të parë nga qeveria Shqiptare nën koordinimin e Ministrisë së Drejtësisë, në vijim të procesit të integritetit të Shqipërisë në Bashkimin Evropian, nuk kemi raporte monitorimi bazuese, ndaj dhe puna për hartimin e kësaj strategjie do të mbështetet kryesisht në analizën e gjendjes aktuale të viktimave të krimit në Shqipëri dhe për atë sa është e mundur në gjetjet dhe rekomandimet e monitorimit të strategjive dhe planeve të veprimit që adresojnë aspekte të të drejtave të viktimave të krimit.</p> <p>Në këtë dokument do të reflektohen gjetje nga Raport-Analiza e gjendjes aktuale të viktimave të krimit në Shqipëri, të cilat do të përkthehen në masa dhe aktivitete nga ana e institucioneve përgjegjëse. Gjithashtu, rekomandimet e mekanizmave monitoruese vendase dhe ndërkombëtare dhe të shoqërisë civile që kanë të bëjnë me politikat dhe objektivat specifike të SNMVK 2024-2030 do të reflektohen në këtë dokument.</p> <p><u>Mundësia 1</u></p>

	<p>Nënkupton përgatitjen dhe miratimin e një dokumenti strategjik në të cilin mund të reflektohen të gjitha çështjet që lidhen me mbrojtjen e viktimave të krimit, përfshirë edhe ato që kanë të bëjnë me fusha të pashkelura ose të shkelura fare pak më parë. Kjo mundësi rekomandohet, duke patur parasysh faktin që dokumenti i cili propozohet të përgatitet ka një shtrirje kohore 6 vjeçare dhe kërkon ndërhyrje të qëndrueshme. Aktivitetet e reja mund të përfshihen në këtë dokument, pas dakordësimit me institucionet përgjegjëse.</p>
	<p><u>Mundësia 2</u></p> <p>Nënkupton përgatitjen e një dokumenti strategjik i cili merr në konsideratë analizën e gjendjes aktuale të viktimave të krimit në Shqipëri nga njëra anë dhe qasjet që janë ndjekur nga vende të BE për adresimin e problematikave të ngjashme ose marrjen në konsideratë të praktikave më të mira në vendet anëtare. Kjo mundësi konsiderohet si e parakohshme dhe deri diku shumë ambicioze që të merret në konsideratë, pasi mund të kërkojë angazhime të mëdha burimesh që institucionet mund të mos i kenë në dispozicion.</p>
<p>Analiza e ndikimit</p>	<p><u>Ndikimi ekonomik</u></p> <p>Zbatimi i SNMVK 2024–2030 në aspektin afatgjatë synon garantimin e respektimit të të drejtave të viktimave të krimit përmes konsolidimit të një sistemi drejtësie penal efektiv që garanton pa diskriminim të drejtat e viktimave në të gjitha fazat e procesit penal dhe që mban parasysh nevojat e veçanta të tyre.</p> <p>Strategjia synon edhe garantimin dhe respektimin e të gjitha të drejtave që çdo viktimë të ketë qasje në mekanizmat gjyqësore dhe mekanizma të tjerë me qëllim shpërblimin e dëmit të pësuar dhe për të marrë kompensimin e tij nga autori ose shteti, qasja në asistencë të specializuar sipas nevojave specifike dhe pasojave të shkaktuara nga vepra penale dhe riviktimizimi i saj, parakusht për anëtarësimin e Shqipërisë në BE. Zbatimi i strategjisë nga njëra anë do të kërkojë burime financiare, që do të përballohen kryesisht nga buxheti i shtetit, por nga ana tjetër do të mundësojë integrimin e viktimave dhe uljen e kostove të buxhetit në periudhën afatgjatë.</p>

Ndikimi social

Zbatimi i SNMVK 2024-2030 dhe konsolidimi i drejtësisë penale, nëpërmjet marrjes së masave konkrete për të informuar, mbrojtur dhe mbështetur viktimat e krimit dhe anëtarët e familjeve të tyre do të kontribuojë në uljen e rreziqeve të viktimizimit nga krimi, të viktimizimit dytësor dhe i përsëritur si dhe do të mundësojë një shoqëri të paqte dhe në harmoni, do të rrisë besimin e publikut në përgjigjësi dhe të viktimave në veçanti, tek sistemi i drejtësisë dhe agjencitë ligjzbatuese.

Të drejtat dhe liritë e njeriut në përgjithësi dhe të viktimave të krimit në veçanti do të respektohen. Barazia para ligjit dhe aksesit pa diskriminim i viktimave të një sistemi drejtësie penale efektive, do të mundësojë një shoqëri më të mirë.

Zbatimi i këtij dokumenti strategjik do të mundësojë përmbushjen e detyrimeve në kuadër të procesit të anëtarësimit të shtetit tonë në BE.

Ndikimi mjedisor

Zbatimi i SNMVK 2024-2030 nuk ka ndikime të drejtpërdrejta në mjedis.

Ndikimi ndërsektorial

Në SNMVK 2024–2030, do të përfshihen masa e veprime që targetojnë viktimat e krimit dhe synojnë fuqizimin e tyre nëpërmjet in-granimit institucional në mënyrë që viktimat të mund të raportojnë krimin, të marrin pjesë në procedurat penale, të kërkojnë kompensim dhe në fund të rikuperohen sa më shumë që të jetë e mundur nga pasojat e krimit.

Miratimi i këtij dokumenti do të ndikojë pozitivisht në krijimin e sinergjive mes sektorëve të ndryshëm për mbrojtjen e viktimave të krimit mes ndërtimit të një sistemi drejtësie penale të drejtë, efektiv dhe efikas.

Dokumenti strategjik, ndër të tjera ka në fokusin e saj edhe koordinimin dhe bashkëpunimin ndër-institucional në kuadër të zbatimit të mekanizmave mbrojtës dhe rehabilitues së viktimave të krimit; krijimi i mjediseve të sigurta për viktimat, duke mbajtur në konsideratë sidomos grupet vulnerabël dhe komunitetet e marginalizuara, të cilët kanë mundësi të kufizuara të aksesit në drejtësi, shkëmbimi i

praktikave më të mira ndërmjet shteteve anëtare të BE-së për mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave; vendosja e urave të bashkëpunimit dhe sigurimi i një qasjeje të koordinuar për të drejtat e viktimave ndërmjet autoriteteve gjyqësore dhe atyre të zbatimit të ligjit, kujdesit shëndetësor dhe punonjësve social dhe organizatave të shoqërisë civile për të ofruar mbështetje të synuar dhe të integruar për viktimat, të cilat do të përkthehen në masa dhe aktivitete konkrete me qëllim koordinimin sa më efikas mes institucioneve të përfshirë në mbrojtjen e viktimave të krimit dhe dhënien e drejtësisë adekuate për secilin prej tyre.

Ndikimi buxhetor

SNMVK 2024-2030 dhe Plani i Veprimit është ndërsektoriale dhe si e tillë do të lidhet me disa institucione përgjegjëse dhe për rrjedhojë me disa programe buxhetore. Disa nga programet buxhetore të identifikuar dhe që do të kontribuojnë në zbatimin e Planit të Veprimit të kësaj strategjie, janë si më poshtë:

Ndihma Juridike Falas, Policia e Shtetit, menaxhimi dhe administrimi në disa nga ministrinë e linjës, Përkujdesi Social, Shërbimet e Kujdesit Parësor, Dytësor dhe Shëndetit Publik, Shërbimi i Avokatisë, Veprimtaria Arsimore, Buxheti Gjyqësor, si dhe buxheti i Njësive të Vetëqeverisjes Vendore. Mbështetur në analizën e gjendjes aktuale të viktimave të krimit në Shqipëri, në analizën e nevojave dhe rekomandimet, vlerësojmë që buxheti i përgjithshëm për zbatimin e planit të strategjisë së re është maksimumi rreth 2.8 miliardë lekë. Buxheti do të përdoret kryesisht për mbulimin e zbatimit të politikave ekzistuese (rreth 80%) dhe rreth 20% do të duhen për zbatimin e politikave të reja. Në procesin e buxhetimit do të bëhet kujdes të shmangen mbivendosjet me strategji apo plane të tjera sektoriale dhe ndërsektoriale. Hendeku financiar do të parashikohet nën 20%. Për financimin e politikave të reja do të punohet për të identifikuar fonde nga donatorët dhe organizatat partnere, por do të nevojiten fonde dhe nga buxheti i shtetit sidomos për periudhën 2027-2030. Ndikimi i planit në buxhetin e shtetit do të jetë kryesisht për politikën e reja dhe vlerësohet afërsisht 800 milionë deri në 1 miliardë lekë.

Shpenzimet e planifikuara për periudhën 2024-2030 janë

	<p>mbështetur në nivelin e shpenzimeve të vitit 2024, me një rritje vjetore 1% deri në 3% për çdo vit buxhetor. Kostoja e plotë e zbatimit të planit do të rezultojë pas përfundimit të planit kombëtar të veprimit dhe dakordësimit të masave me ministrinë e linjës, institucionet e pavarura, NJVV-të (Bashkitë) dhe organizatat partnere. Megjithatë buxheti tregues do të shërbejë si tavan buxhetor për çdo vit të zbatimit të planit.</p>
<p>Argumentimi i mundësisë së preferuar</p>	<p>Mundësia 1 e propozuar ka marrë në konsideratë:</p> <p>Direktivat dhe rregulloret e BE-së në lidhje me viktimat dhe parandalimin e luftimit e formave të veçanta të krimeve që shkaktojnë viktimat e shumta adresojmë masa ligjore, institucionale, garanci dhe të drejta minimale që shtetet anëtare ose potenciale për të qenë anëtare të BE-së duhet të adresojnë në legjislacionin kombëtar. Disa prej tyre janë parësore në procesin e përafrimit të legjislacionit, konkretisht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Direktiva 2012/29/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 25 Tetor 2012 për vendosjen e standardeve minimale për të drejtat, mbështetjen dhe mbrojtjen e viktimave të krimit dhe që zëvendëson Vendimin Kuadër të Këshillit 2001/220/JHA; • Direktiva 2011/36/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit Evropian, e datës 5 prill 2011 “Për Parandalimin dhe luftimin e trafikimit të qenieve njerëzore dhe mbrojtjen e viktimave të tij dhe zëvendësimin”, Vendimi Kornizë i Këshillit 2002/629/JHA; • Direktiva e 2011/92/BE e Parlamentit Evropian dhe të Këshillit e 13 Dhjetorit 2011 në luftën kundër abuzimit seksual dhe shfrytëzimit seksual të fëmijëve dhe pornografisë së fëmijëve; • Direktiva (EU) 2017/541 e Parlamentit dhe Këshillit Evropian e 15 Mars 2017 Për luftimin e terrorizmit dhe zëvendësimit të vendimit kornizë 2002/475/JHA dhe ndryshimin e 2005/671/JHA; • Direktiva 2011/99/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 13 Dhjetor 2011 mbi Urdhrin Evropian të Mbrojtjes në çështjet penale; • Direktiva e Këshillit 2004/80/KE e 29 Prillit 2004 lidhur me kompensimin e viktimave të krimit; • Raport-Analiza e gjendjes aktuale të viktimave të

	<p>krimin në Shqipëri, Maj 2023;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Përfshirja në legjislacionin tonë të brendshëm të rekomandimeve të paraqitura në raportet e mekanizmave monitoruese të konventave ndërkombëtare, raportet e partnerëve ndërkombëtare dhe vendas dhe ekspertëve të fushës, institucione të pavarura kushtetuese ose të krijuara me ligj; • Konsolidimi i praktikave të mira të zbatimit të rekomandimeve të institucioneve të pavarura si Avokati i Popullit, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, organizatave të të drejtave të njeriut dhe mekanizmave monitorues të konventave që adresojnë të drejtat e viktimave me nevoja specifike për mbrojtje dhe rritja e nivelit të zbatimit të tyre.
<p>Treguesit e mundësisë së preferuar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deri në fund të vitit 2030, 100% i publikut Shqiptar është informuar dhe ndërgjegjësuar mbi të drejtat që ka çdo kategori viktime e krimin e përfshirë në këtë strategji; • Deri në fund të vitit 2030, çdo kategori viktime e krimin ka mundësi të raportojë krimin në institucionet përgjegjëse si dhe të marrë shërbimet mbështetëse dhe mbrojtëse të tyre; • Qeveria Shqiptare ka siguruar një kuadër ligjor që ofron mbështetje, mbrojtje efektive për viktimat e krimin të përafuar me standardet e parashikuara në direktivat e Bashkimit Evropian dhe aktet ndërkombëtare të tjera deri në fund të vitit 2030; • 100% e institucioneve dhe profesionistëve ofrojnë mbështetje, mbrojtje efektive për viktimat e krimin deri në fund të vitit 2030; • Skema kombëtare e kompensimit për viktimat e veprave penale të kryera në territorin e Republikës së Shqipërisë, është aprovuar dhe është funksionale deri në fund të vitit 2030; • 100% të viktimave të veprave penale u garantohet kompensim i drejtë dhe i përshtatshëm deri në fund të vitit 2030; • 100% e viktimave të krimin deri në fund të vitit 2030 u

	<p>është garantuar e drejta për informim, mbështetje dhe mbrojtje e tyre në proceset penale dhe veçanërisht njohja e viktimave me nevoja mbrojtjeje të veçantë;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Struktura e koordinatorit kombëtar për mbrojtjen e viktimave të krimit, është ngritur dhe do jetë funksionale deri në fund të vitit 2030.
<p>Perspektiva gjinore e SNMVK 2024-2030</p>	<p>Perspektiva gjinore do të integrohet në përgatitjen, hartimin, zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin e SNMVK 2024-2030 si dhe programeve të shpenzimeve, me synimin për të promovuar barazinë midis grave dhe burrave dhe luftimin e diskriminimit, si dhe adresimin e çështjes së përfaqësimit të grave dhe burrave në çështjet që lidhen me mbrojtjen e viktimave të krimit.</p> <p>Statistikat dhe treguesit gjinorë do të jenë pjesë integrale e integritimit gjinor për të gjitha fushat e politikave të kësaj strategjie. Së pari, këto tregues gjinorë do të informojnë procesin e politikbërjes dhe do të sigurojnë që ndërhyrjet t'u përgjigjen nevojave dhe prioritetëve të ndryshme të mbrojtjes së grave dhe burrave, viktimave të krimit. Së dyti, statistikave dhe treguesit gjinorë do të jenë një pjesë thelbësore e monitorimit dhe vlerësimit të zbatimit dhe rezultateve të politikave, masave dhe aktiviteteve.</p> <p>Për këtë qëllim të dhënat e zbatimit të SNMVK 2024-2030 do të jenë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të mbledhura dhe të paraqitura të ndara sipas gjinisë si klasifikim parësor dhe i përgjithshëm; • të dhënat do të pasqyrojnë çështjet gjinore; • metodat e mbledhjes së të dhënave do të marrin në konsideratë stereotipet, faktorët socialë dhe kulturorë që mund të nxisin paragjykimet gjinore në lidhje me mbrojtjen e viktimave të krimit.
<p>Konsultimi me publikun për politikën e propozuar</p>	<p>Grupet e synuara:</p> <p>Përpara miratimit, SNMVK 2024 – 2030 do të kalojë në një tërësi procesesh konsultimi ku grupet kryesore të synuara do të jenë:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Të gjitha ministratë e linjës përgjegjëse për zbatimin e çështjeve të caktuara të parashikuara në këtë dokument strategjik; • Institucionet e pavarura; • Njësitë e Vetëqeverisjes Vendore (Bashkitë);

	<ul style="list-style-type: none"> • Organizatat e Shoqërisë Civile, përfshirë organizatat që merren me mbrojtjen e viktimave të krimit; • Media; • Akademia; • Organizatat ndërkombëtare të interesuara dhe që kanë në prioritet mbështetjen (edhe financiare) të çështjeve të propozuara.
Aktivitetet konsultuese	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Mbledhjet e GNP-së; ❖ Tryeza konsultimi me institucionet e përfshira në strategjinë dhe shoqërinë civile si dhe partnerët ndërkombatëre të cilët japin ekspertizën e tyre në fushën e mbrojtjes së viktimave të krimit, me qëllim garantimin e një procesi gjithëpërfshirës; ❖ Qarkullimi i një drafti të konsoliduar për mendim dhe plotësim tek GNP; ❖ Qarkullimi për mendim i draftit tek Organizatat Ndërkombëtare; ❖ Konsultim me Ministrinë e Financave dhe Ekonomisë, për aspektet financiare; ❖ Shpallja për mendim dhe diskutim publik; ❖ Qarkullimi tek ministritë e linjës për miratim.

Buxhet tregues për zbatim (në 000/lekë)

	Viti 0		Viti 1		Viti 2		Viti 3	
	Kosto korrente	Investime	Kosto korrente	Investime	Kosto korrente	Investime	Kosto korrente	Investime
Mundësia 0	298,520	14,926	304,490	15,529	313,686	15,684	323,096	16,155
Mundësia 1	353,567	17,680	388,878	23,335	400,545	24,040	408,555	24,520

	Viti 4		Viti 5		Viti 6		Gjithësej	
	Kosto korrente	Investime	Kosto korrente	Investime	Kosto korrente	Investime	Kosto korrente	Investime
Mundësia 0	326,327	16,316	332,854	19,971	342,840	20,570	2,241,813	119,151
Mundësia 1	420,812	22,568	425,020	24,822	435,520	27,346	2,832,897	164,311

